

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

**Apklausa „Priklausomybę sukeliančių medžiagų
vartojimo paplitimas, jų poveikis sveikatai bei
ankstyvoji prevencija bendrojo ugdymo mokyklose“
rezultatai**

Parengė: Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistai

Naujoji Akmenė,
2021

IVADAS

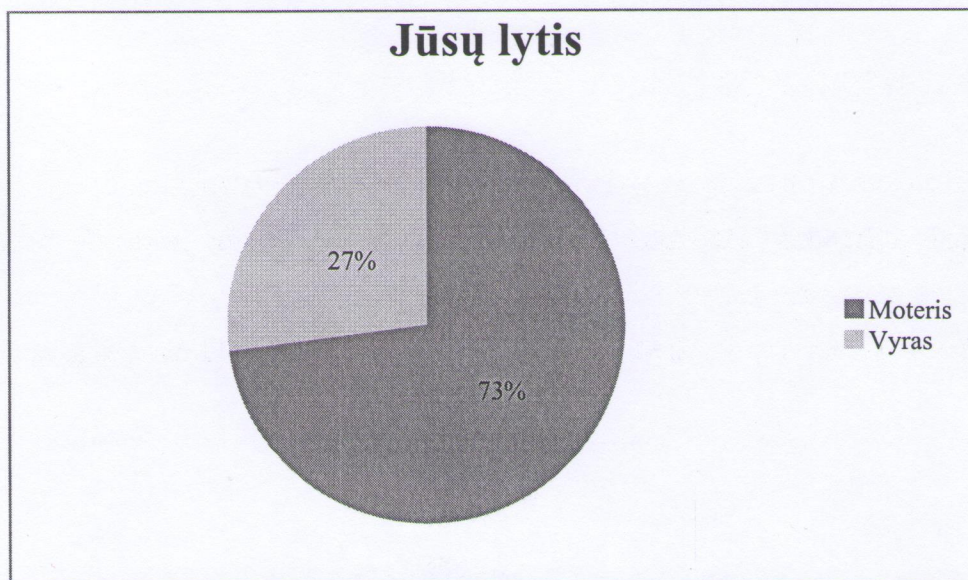
Psichoaktyviųjų medžiagų, tokių kaip tabakas, alkoholis, narkotinės medžiagos, vartojimas – viena aktualiausių paauglių sveikatos problemų. Mokslinėje literatūroje pateikta įrodymų, kad dauguma jaunuolių rūkyti ir vartoti alkoholį pradeda mokykliniame amžiuje. Paskutiniai tarptautiniai ESPAD ir HBSC tyrimai rodo, kad psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo problema išlieka aktuali. ESPAD tyrimo duomenimis, kasdien rūko kas penktas 15–16 m. amžiaus berniukas ir kas dešimta mergaitė, paskutinįjį mėnesį alkoholį vartojo kas trečias berniukas ir mergaitė, o narkotinių medžiagų bent kartą gyvenime vartojo kas penktas berniukas ir kas šešta mergaitė.

Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistai 2021 metų sausio – vasario mėnesiais organizavo apklausą Akmenės rajono savivaldybės ugdymo įstaigų dešimtų klasių mokiniams. Šios apklausos tikslas – nustatyti priklausomybę sukeliančių medžiagų, t.y. tabako, alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimo paplitimą, rizikos veiksnius bei prevencinių priemonių efektyvumą tarp Akmenės rajono savivaldybės ugdymo įstaigų 10 klasių mokinių.

Tyrimas atliktas anketinės apklausos būdu, pateikus dešimtokams aktyvią nuorodą per elektroninę dienyną TAMO. Anketą sudarė 21 klausimas. Respondentams buvo nurodyta, kad anketa yra anoniminė ir bus naudojama tik tyrimo tikslams.

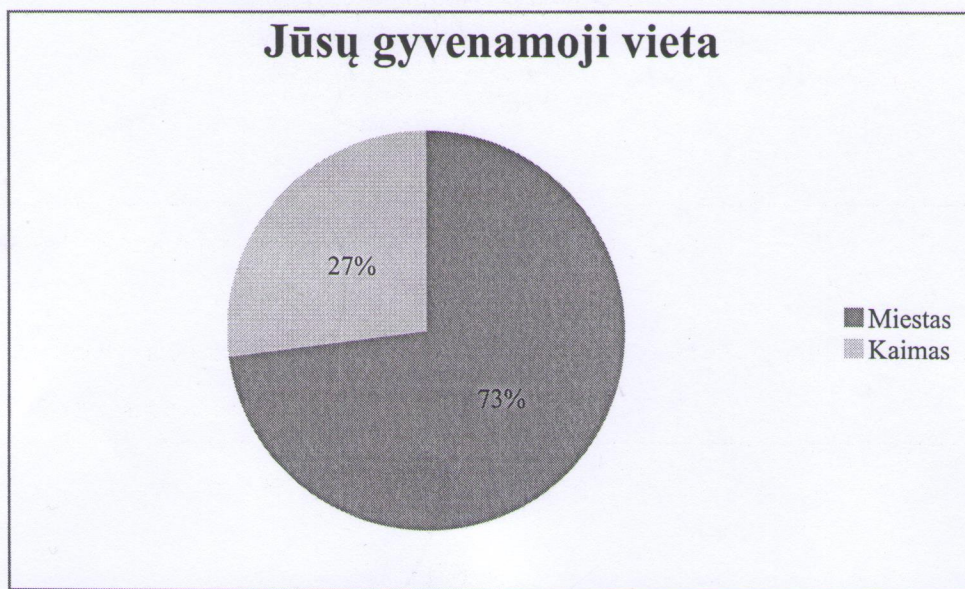
1. APKLAUSOS REZULTATAI

Akmenės rajono savivaldybėje yra šios ugdymo įstaigos, kuriose mokosi dešimtų klasių mokiniai: Ramučių gimnazija, Ventos gimnazija, Akmenės gimnazija, Papilės Simono Daukanto gimnazija ir Kruopių pagrindinė mokykla. Iš viso dešimtų klasių mokinių yra 160, iš jų anketą užpildė 118. Pagal lytį mokiniai pasiskirstė taip – 86 merginos ir 32 vaikinai (1 pav.).

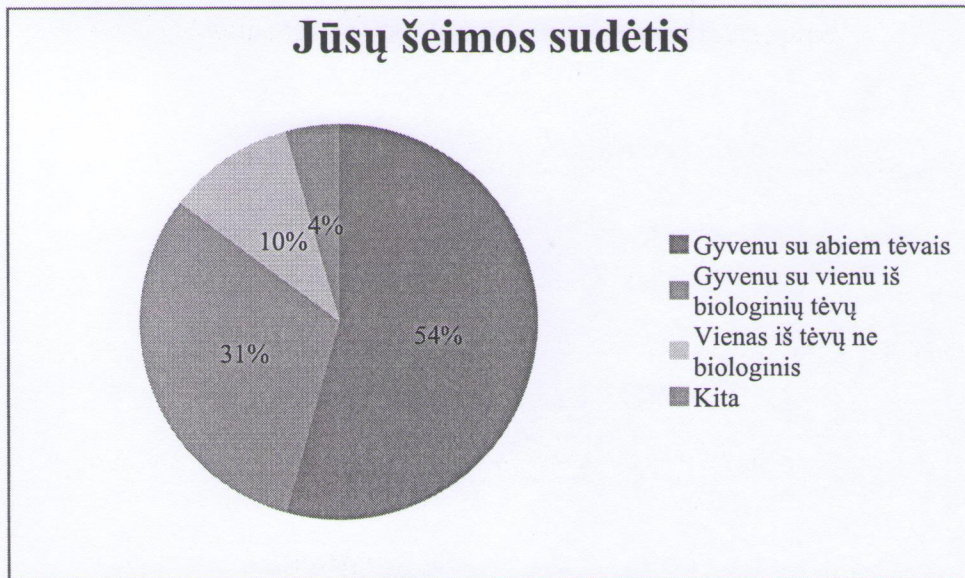
1 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį, proc.

Atsižvelgiant į respondentų gyvenamąją vietą, daugumą jų sudaro miesto (73 proc.), o kiek mažiau nei trečdalį – kaimo gyventojai (27 proc.) (2 pav.).

2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą, proc.

Mokinių, gyvenančių su abiem tėvais yra daugiau nei pusė (54,3 proc.). Trečdalis apklaustųjų gyvena su vienu iš biologinių tėvų, o 10,3 proc. – nurodė, jog vienas iš tėvų yra ne biologinis. 4,3 proc. nurodė, kad jų šeimos sudėtis yra kitokia (3 pav.).

3 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal šeimos sudėtį, proc.

Vaikus paskatinti vartoti psichoaktyvias medžiagas gali įvairūs rizikos veiksniai, pavyzdžiui, psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas šeimoje, silpni socialiniai įgūdžiai, mokymosi nesėkmės ar bendraamžių spaudimas ir skatinimas vartoti šias medžiagas. Kuo daugiau rizikos veiksnių daro įtaką vaikui, tuo didesnė tikimybė, kad jis pradės vartoti psichoaktyvias medžiagas.

Vykdamas psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją yra stiprinami apsauginiai veiksniai, kurie sumažina rizikos veiksnių poveikį. Teigiamą socialinę aplinką, kurioje vaikas auga, mokosi, leidžia laiką su bendraamžiais, gali apsaugoti jį nuo bandymų vartoti psichoaktyvias medžiagas, t.y. sumažinti rizikos veiksnių įtaką. Rizikos ir apsauginiai veiksniai lemia asmens gebėjimą sėkmingai prisitaikyti aplinkoje, pozityviai reaguoti ir rasti išeitį iš keblios situacijos.

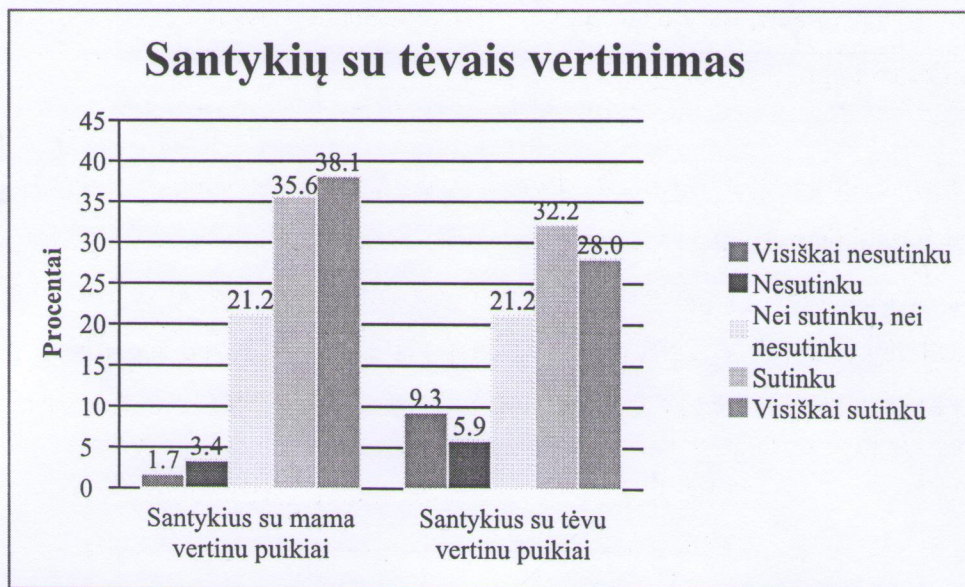
Vaikui augant gali kisti jo santykiai su šeima, mokykla ar bendraamžiais. Stiprinant apsauginius veiksnius bei siekiant, kad į naują ar pasikeitusią socialinę aplinką patekęs vaikas išvengtų galimų rizikos veiksnių, svarbi šeimos įtaka, t. y. tėvai privalo stebėti vaiko socialinį elgesį, žinoti, su kokiais draugais ir kokioje aplinkoje vaikas leidžia laiką, stebėti vaiko mokymosi pasiekimus. Tėvai turėtų formuoti neigiamą požiūrį į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą bei nustatyti tam tikras taisykles, leistinas elgesio normas, numatydami ir pasekmes už šių taisyklių nesilaikymą. Labai svarbu laiku pastebėti ir tinkamai reaguoti į rizikos

veiksnius. Tyrimai rodo, kad 7-9 metų amžiaus vaikams, kuriems nesiseka mokytis ir kurių elgesys netinkamas, kyla didesnė grėsmė, kad sulaukę 14 ar 15 metų jie bus linkę piktnaudžiauti psichoaktyviosiomis medžiagomis. Be to, kuo jaunesniame amžiuje pradedamos vartoti psichoaktyviosios medžiagos, tuo didesnė piktnaudžiavimo jomis bei priklausomybės tikimybė. Todėl reikėtų nuo mažens rodyti gerą pavyzdį, mokyti vaikus gyventi sveikai ir nevartoti psichoaktyviųjų medžiagų.

1 lentelė. Rizikos ir apsauginiai veiksniai.

Rizikos veiksniai	Apsauginiai veiksniai
Šeimos aplinka	
Silpni vaikų ir tėvų emociniai ryšiai	Stiprūs tėvų ir vaikų emociniai ryšiai
Konfliktai šeimoje, tėvų skyrybos	Gebėjimas tinkamai spręsti problemas ir konfliktus
Netinkama vaikų priežiūra ir auklėjimas	Tinkama vaikų priežiūra ir auklėjimas
Palankus tėvų požiūris į vartojimą (tėvai patys vartoja psichoaktyvias medžiagas)	Neigiamo vaikų požiūrio į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą formavimas
	Sveiko gyvenimo būdo skatinimas šeimoje

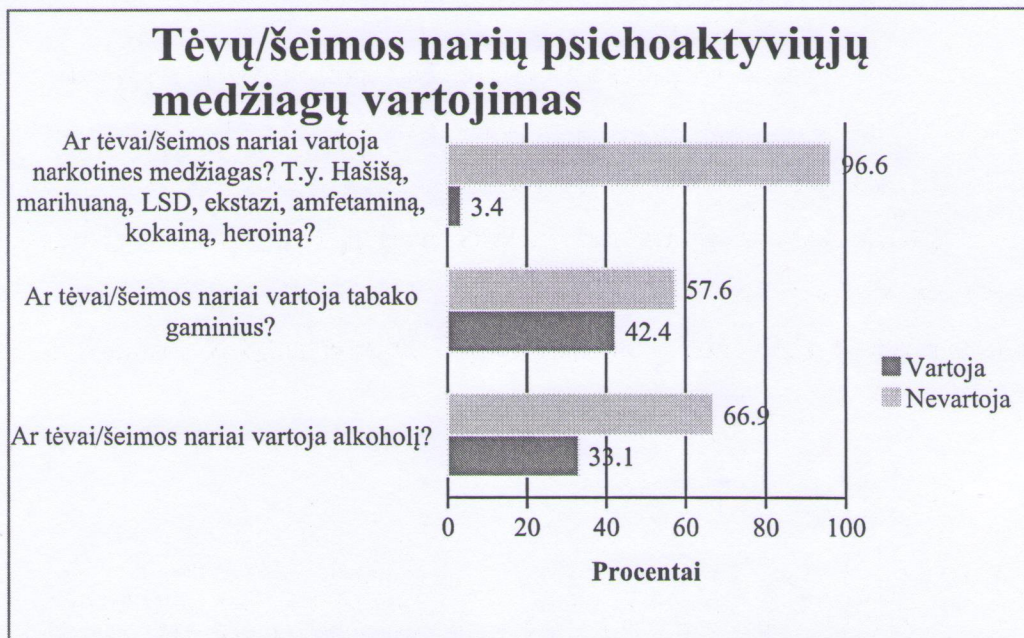
Akmenės rajono ugdymo įstaigų dešimtų klasių mokinių buvo klausama, ar jie mano, kad jų santykiai su tėvais yra puikūs. 38,1 proc. respondentų patvirtino, kad jų santykius su mama jie vertina puikiai, o mažiau nei trečdalis apklaustųjų paminėjo, kad jų santykiai su tėčiu yra taip pat puikūs. Tačiau 1,7 proc. apklaustųjų respondentų teigė, kad santykiai su mama nėra geri, o su tėčiu santykiais yra nepatenkinti 9,3 proc. respondentų (4 pav.).

4 pav. Respondentų santykių vertinimas su tėvais, proc.

Nuo to laiko, kai vaikai pradeda vaikščioti, jie stengiasi imituoti tėvų elgesį – nori rengtis kaip tėvai, žaisdami juos vaidina. Kai vaikas tampa paaugliu, jo troškimas būti suaugusiu padidėja. Paaugliai pajunta realų nepriklausomybės skonį: jie renkasi drabužius, draugus, laisvalaikio leidimo būdus. Priimdamas šiuos sprendimus paauglys savo atmintyje gaivina tėvų pokalbius. Dar geriau jis prisimena jų elgesį. Kokią vietą tėvų gyvenime turėjo tabakas, alkoholis ar kiti narkotikai, tai atsispindės ir paauglio elgesyje.

Mokinių buvo klausiama, ar jų tėvai/šeimos nariai vartoja alkoholį, tabako gaminius, narkotines medžiagas – hašišą, marihuaną, LSD, ekstazi, amfetaminą, kokainą, heroiną. 33,1 proc. respondentų atsakė, kad jų tėvai/šeimos nariai vartoja alkoholį, 42,4 proc. teigė, kad šeimos nariai vartoja tabako gaminius, o narkotines medžiagas – hašišą, marihuaną, LSD, ekstazi, amfetaminą, kokainą, heroiną – vartoja 3,4 proc. apklaustųjų šeimos nariai ir tėvai (5 pav.).

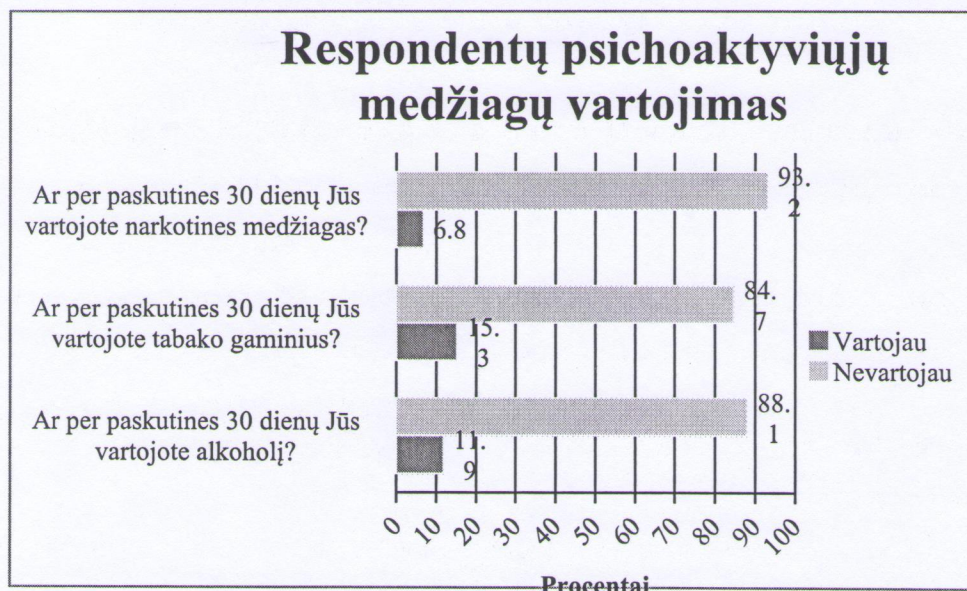
5 pav. Respondentų tėvų/šeimos narių alkoholio, tabako gaminių ir narkotinių medžiagų vartojimas, proc.

Sparčios permainos šalies ekonomikoje, socialinėje sferoje ir žmonių gyvenime keičia visuomenės požiūrį į kai kuriuos reiškinius, taip pat ir į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą. Didėja psichoaktyviųjų medžiagų prieinamumas ir tiekimas, jų pasiūla, didėja ir poreikis. Paaugliai ir jaunimas yra labiausiai pažeidžiama visuomenės dalis. Dėl savo amžiaus ypatumų – pomėgio rizikuoti ir smalsumo – jie pradeda bandyti, o vėliau ir vartoti psichoaktyvias medžiagas.

Per paskutiniąsias 30 dienų tabaką vartojo 15,3 proc. respondentų. Tabaką vartojo 14,3 proc. berniukų ir 85,7 proc. mergaičių. Mieste rūkančių mokinių dalis siekė 85,7 proc., kaime – 14,3 proc.

Per paskutiniąsias 30 dienų alkoholį vartojo 11,9 proc. respondentų. Alkoholį vartojo 11,1 proc. berniukų ir 88,9 proc. mergaičių. Mieste alkoholį vartojančių mokinių dalis siekė 77,8 proc., kaime – 22,2 proc.

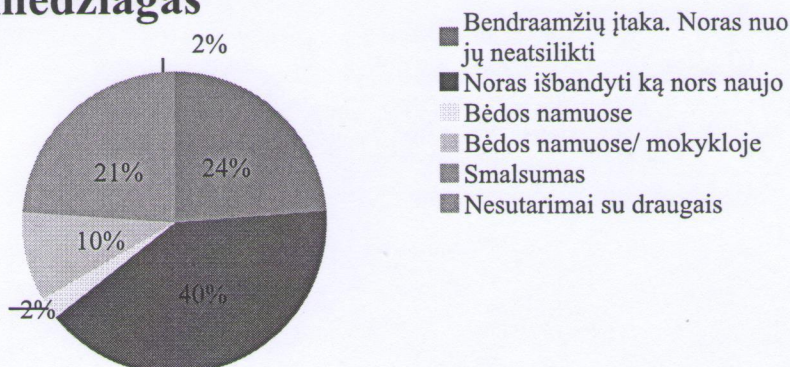
Per paskutiniąsias 30 dienų narkotines medžiagas vartojo 6,8 proc. respondentų. Narkotines medžiagas vartojo tik mergaitės. Mieste alkoholį vartojančių mokinių dalis siekė 75,0 proc., kaime – 25,0 proc. (6 pav.).

6 pav. Respondentų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas per paskutines 30 dienų, proc.

Pagrindinės priežastys, paskatinusios dešimtokus vartoti priklausomybę sukeliančias medžiagas – noras išbandyti ką nors naujo (40,5 proc.), bendraamžių įtaka, noras neatsilikti nuo jų (23,8 proc.) ir smalsumas (21,4 proc.) (7 pav.).

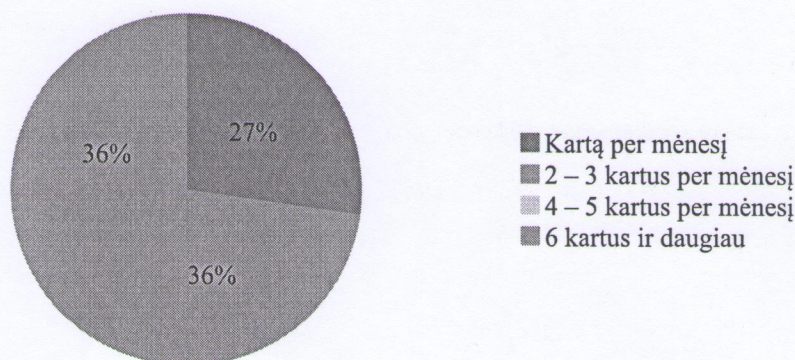
Priežastys, paskatinusios vartoti priklausomybę sukeliančias medžiagas

7 pav. Respondentų nurodytos priežastys, paskatinusios juos vartoti priklausomybę sukeliančias medžiagas, proc.

Respondentai, kurie atsakė, kad vartoja psichoaktyvias medžiagas, nurodė, kad tai daro kartą per mėnesį (27,3 proc.), keturis – penkis kartus per mėnesį (36,4 proc.) bei 6 ir daugiau kartų per mėnesį (36,4 proc.) (8 pav.).

Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo dažnumas

8 pav. Respondentų nurodytas dažnumas vartojant psichoaktyvias medžiagas, proc.

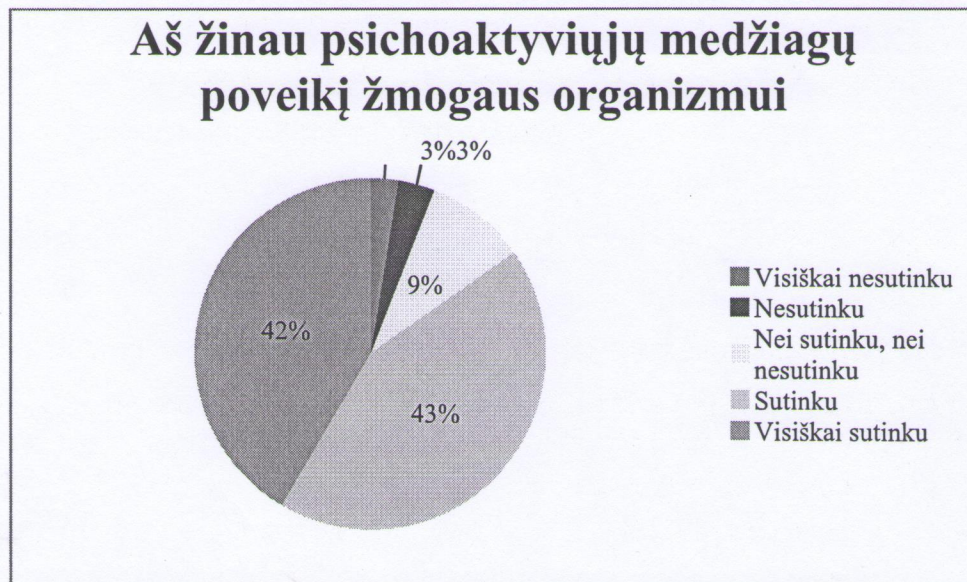
Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija yra itin svarbi, nes šios medžiagos sukelia tiek priklausomybę, tiek fizines ir psichines ligas, socialines problemas, padidina sužalojimų riziką. Tabako gaminių vartojimas turi įtakos mirtingumui dėl širdies ir kraujagyslių ligų, vėžio, diabeto, lėtinių kvėpavimo takų ligų ir kt. Rūkymas sukelia rimtą

žalą aplinkiniams (pasyvusis rūkymas) ir laikomas plaučių vėžio ir kitų lėtinių plaučių ligų rizikos veiksniu. Taip pat jis neigiamai veikia vaisiaus vystymąsi nėštumo periodu. Su neigiamu tabako poveikiu dažniausiai siejamas cigarečių rūkymas, tačiau tabako kramtymas, kaip ir cigarų, pypkių rūkymas, taip pat pavojingas dėl burnos vėžio rizikos.

Be priklausomybės, alkoholis sukelia apie 60 skirtingų ligų ir sutrikimų, įskaitant sužeidimus, psichikos ir elgesio sutrikimus, skrandžio ir žarnyno veiklos sutrikimus, vėžį, širdies ligas, imunologinius sutrikimus, plaučių ligas, skeleto ir raumenų ligas, reprodukcinis sutrikimus, prenatalinius pakitimus, įskaitant padidėjusią priešlaikinio gimdymo riziką ir mažą svorį gimimo metu. Intensyvaus gėrimo epizodų dažnis ir jų metu išgeriamo alkoholio kiekis turi didelės įtakos traumų ir tam tikrų širdies ir kraujagyslių ligų (vainikinių širdies arterijų ligos ir insulto) rizikai.

Narkotikų vartojimas lemia nelaimingus atsitikimus, neišgydomus smegenų pažeidimus, protinių galių nusilpimą bei psichikos ligas, įvairius organizmo funkcijų sutrikimus.

41,5 proc. respondentų nurodė, kad puikiai žino psichoaktyviųjų medžiagų poveikį žmogaus organizmui, tačiau 2,5 proc. apklaustųjų su šiuo teiginiu visiškai nesutiko (9 pav.).

9 pav. Respondentų žinių vertinimas apie psichoaktyviųjų medžiagų poveikį žmogaus organizmui, proc.

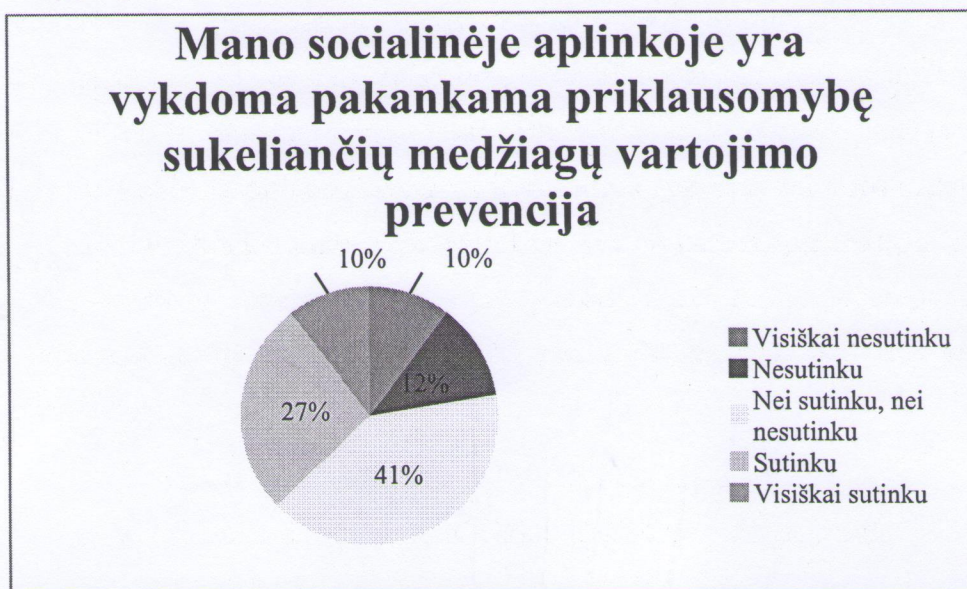
Informaciją apie priklausomybę sukeliančių medžiagų poveikį žmogaus sveikatai, dešimtukai dažniausiai sužino iš mokyklos darbuotojų (t.y. mokytojai, psichologas, visuomenės sveikatos specialistas) (41,2 proc.), perskaito internete (39,5 proc.) bei sužino iš draugų patirties (10,5 proc.).

2 lentelė. Būdai, kuriais dešimtų klasių mokiniai sužino apie priklausomybę sukeliančių medžiagų poveikį žmogaus sveikatai, proc.

	Proc.
Perskaitau internete	39,5
Perskaitau skrajutėse, reklaminiuose stenduose	5,3
Mane informuoja mokyklos darbuotojai (t.y. mokytojai, psichologas, visuomenės sveikatos specialistas)	41,2
Sužinau iš savo patirties	3,5
Sužinau iš draugų patirties	10,5

Plačiąja prasme prevenciją galime apibrėžti kaip visa tai, kas padeda užtikrinti pozityvią asmens socializaciją. Siaurąja prasme prevencija suprantama kaip specialios priemonių sistemos, padedančios išsiaiškinti ir šalinti negatyvius asmens socializacijos veiksmus, sukūrimas ar poveikis asmenims, susiduriantiems su socializacijos problemomis. Prevencija siaurąja prasme apima visas priemones ir vykdomas intervencijas, kurios taikomos, kai problema dar nenustatyta ir nereikalingas gydymas bei žalos mažinimas.

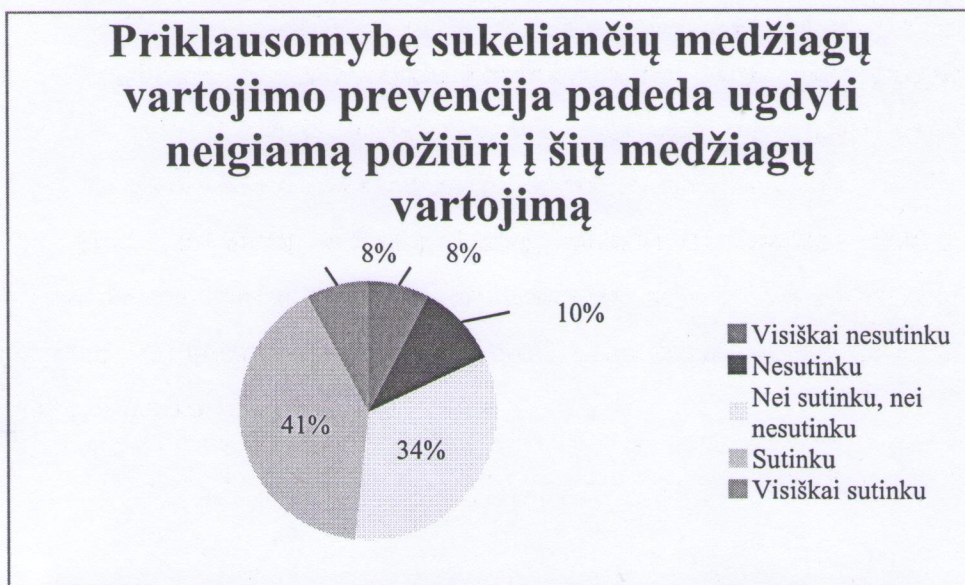
Su teiginiu „Mano socialinėje aplinkoje yra vykdoma pakankama priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencija“ visiškai sutinka 10,3 proc. respondentų, sutinka – 26,7 proc. apklaustųjų, o nesutinka – 12,1 proc., visiškai nesutinka 10,3 proc. apklaustų dešimtokų (10 pav.).

10 pav. Respondentų sutikimas su teiginiu „Mano socialinėje aplinkoje yra vykdoma pakankama priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencija“, proc.

Pastaraisiais metais Lietuvoje didelis dėmesys teikiamas psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijai ir vykdomoms prevencinėms priemonėms, kuriomis siekiama ne tik užkirsti kelią šių medžiagų vartojimui, bet ir užtikrinti vaiko teises, saugumą ir sudaryti tinkamas sąlygas vaikų socializacijai. Moksliniais tyrimais įrodyta, kad dauguma jaunuolių psichoaktyviasias medžiagas pradeda vartoti dar mokykloje, o lėtinių ligų rizika smarkiai padidėja asmenims, pradėjusiems vartoti iki pilnametystės. Siekiant sumažinti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo žalą, svarbu kuo anksčiau pastebėti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo požymius ir suteikti efektyvią pagalbą. Lietuvos mokyklose vykdoma nemažai psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijai skirtų programų, kurios mokiniams padeda išsiugdyti tvirtesnę pasitikėjimą savimi, savitvardą, atsparumą neigiamai įtakai, moko kritiškai mąstyti, priimti sprendimus, ugdo bendravimo įgūdžius ir yra svarbios ne tik kiekvienam mokiniui, bet ir mokyklų bendruomenėms. Moksliniais įrodymais paremtos programos padeda išstumti patyčias, ugdyti atsparumą žalingiems įpročiams, sveiką gyvenimą, kurti saugesnę aplinką ir draugiškesnę bendravimo kultūrą.

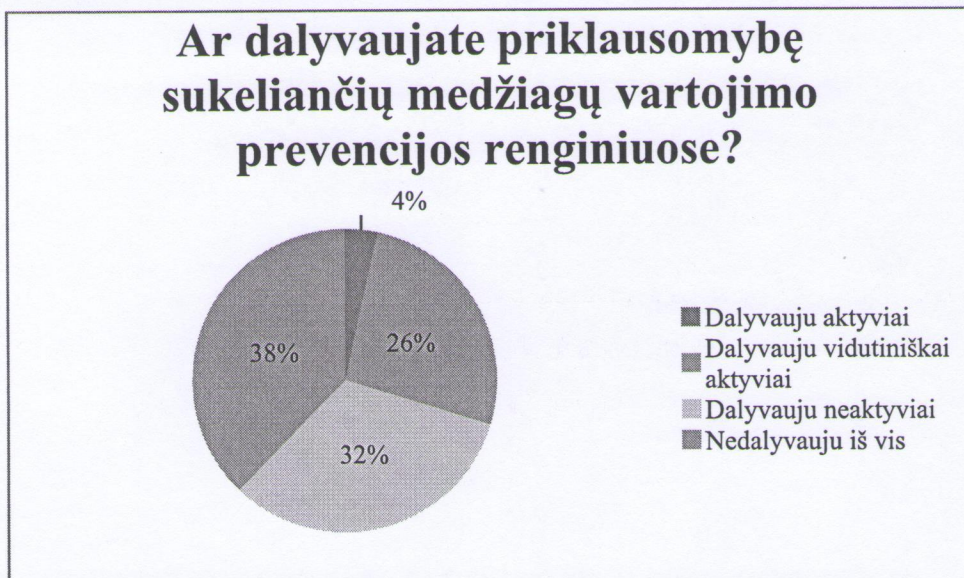
7,8 proc. apklaustų dešimtų klasių moksleiviai visiškai sutiko su teiginiu „Priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencija padeda ugdyti neigiamą požiūrį į šių medžiagų vartojimą“, sutiko – 40,5 proc. Šiam teiginiui visai prieštaravo 7,8 proc. apklaustųjų, nesutiko – 10,3 proc. (11 pav.).

11 pav. Respondentų sutikimas su teiginiu „Priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencija padeda ugdyti neigiamą požiūrį į šių medžiagų vartojimą“, proc.

Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija – priemonės, skirtos užkirsti kelią alkoholio, tabako ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimui, kurios apima žinių apie šių

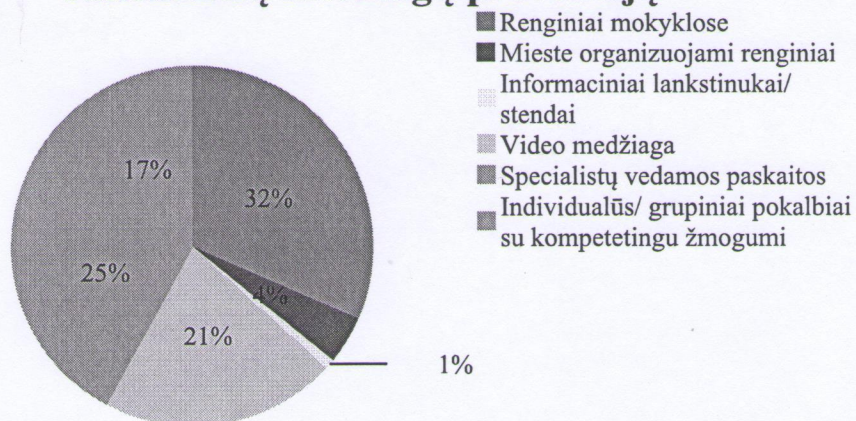
medžiagų vartojimo žalą ir pasekmes teikimą, neigiamų nuostatų apie jų vartojimą formavimą, sveikos gyvensenos ir gyvenimo įgūdžių ugdymą. 37,7 proc. Akmenės rajono savivaldybės dešimtų klasių mokiniai, teigė, kad tokiuose renginiuose nedalyvauja iš viso, o aktyviai dalyvauja tik 3,5 proc. apklaustųjų (12 pav.).

12 pav. Respondentų dalyvavimas priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencijos renginiuose, proc.

Paklausus moksleivių, kokia informacijos sklaidos priemonė jiems atrodo efektyviausia vykdant priklausomybę sukeliančių medžiagų prevenciją, daugiau nei trečdalis nurodė, kad tai – renginiai mokykloje (31,6 proc.). Moksleiviams mažiausiai aktuali sklaida gaunama informaciniais lankstinukais/stendais (0,9 proc.) (13 pav.).

Informacijos sklaidos priemonė, atrodanti efektyviausia vykdant priklausomybę sukeliančių medžiagų prevenciją

13 pav. Respondentų nuomonė, kuri informacijos sklaidos priemonė yra efektyviausia, vykdant priklausomybę sukeliančių medžiagų prevenciją, proc.

Pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus, mokyklose prevencinę veiklą koordinuoja mokyklų vaiko gerovės komisijos, į kurių sudėtį įtraukti psichologai, socialiniai pedagogai bei visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, įgyvendinantys alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencinius projektus. Respondentų buvo klausama, ar jie susidūrę su priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo problemomis visada sulauks mokyklos darbuotojų pagalbos. Daugiau nei trečdalis mokinių, atsakė, kad neturintys nuomonės (31,9 proc.). 16,4 proc. respondentų tikrai žino, kad gali kreiptis į mokyklos bendruomenę jei susidurtų su priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo problemomis (14 pav.).

Susidūrus su priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo problemomis mokiniai visada sulauks mokyklos darbuotojų pagalbos

14 pav. Respondentų sutikimas su teiginiu „Susidūrus su priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo problemomis mokiniai visada sulauks mokyklos darbuotojų pagalbos“, proc.

2. APIBENDRINIMAS

Apklausoje „Priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo paplitimas, jų poveikis sveikatai bei ankstyvoji prevencija bendrojo ugdymo mokyklose“ dalyvavo 118 Akmenės rajono savivaldybės ugdymo įstaigų dešimtų klasių mokinių, užpildę anketą elektronine forma.

Apklausoje gautais atsakymais nustatyta, kad:

1. 33,1 proc. respondentų tėvų/šeimoms narių vartoja alkoholį, 42,4 proc. – vartoja tabako gaminius, o narkotines medžiagas – hašišą, marihuaną, LSD, ekstazi, amfetaminą, kokainą, heroiną – vartoja 3,4 proc. apklaustųjų šeimos nariai ir tėvai.

2. Per paskutiniąsias 30 dienų tabaką vartojo 15,3 proc. respondentų, alkoholį vartojo 11,9 proc. respondentų, o narkotines medžiagas – 6,8 proc. respondentų.

3. Pagrindinė priežastis, paskatinusi dešimtokus vartoti priklausomybę sukeliančias medžiagas – noras išbandyti ką nors naujo (40,5 proc.).

4. Respondentai, kurie atsakė, kad vartoja psichoaktyvias medžiagas, nurodė, kad tai daro keturis – penkis kartus per mėnesį (36,4 proc.) bei 6 ir daugiau kartų per mėnesį (36,4 proc.).

5. 41,5 proc. respondentų nurodė, kad puikiai žino psichoaktyviųjų medžiagų poveikį žmogaus organizmui, tačiau 2,5 proc. apklaustųjų – tokios informacijos trūksta. Informaciją apie priklausomybę sukeliančių medžiagų poveikį žmogaus sveikatai, dešimtokai dažniausiai sužino iš mokyklos darbuotojų (t.y. mokytojai, psichologas, visuomenės sveikatos specialistas) (41,2 proc.).

6. 10,3 proc. respondentų mano, kad jų socialinėje aplinkoje yra vykdoma pakankama priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencija. O 7,8 proc. apklaustųjų dešimtų klasių moksleiviai visiškai sutiko su nuomone, kad priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencija padeda ugdyti neigiamą požiūrį į šių medžiagų vartojimą.

7. Aktyviai dalyvauja tik 3,5 proc. jaunuolių priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencijos renginiuose.

8. 31,6 proc. nurodė, kad renginiai mokykloje yra pati efektyviausia informacijos sklaidos, vykdam priklausomybę sukeliančių medžiagų prevenciją.

9. 16,4 proc. respondentų mano, kad gali kreiptis į mokyklos bendruomenę jei susidurtų su priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo problemomis.

3. IŠVADOS

1. Priklausomybę sukeliančių medžiagų, tokių kaip tabakas, alkoholis ir narkotinės medžiagos, vartojimas – viena didžiausių paauglių sveikatos problemų. Per paskutiniąsias 30 dienų tabaką vartojo šeštadalis Akmenės rajono savivaldybės dešimtų klasių mokinių, alkoholį vartojo kas aštuntas mokinys, o narkotines medžiagas – 6,8 proc. dešimtokų. Tyrime nustatyta, kad mergaitės priklausomybę sukeliančias medžiagas daugiau vartoja nei berniukai. Taip pat priklausomybę sukeliančias medžiagas keturis kartus daugiau vartoja dešimtų klasių mokiniai gyvenantys mieste nei kaimo vietovėse.

2. Nustatyta, kad priklausomybę sukeliančių medžiagų piktnaudžiavo daugiau tų vaikų, kurių tėvai rūkė, vartojo alkoholį bei narkotines medžiagas. Apibendrinus apklausos rezultatus, dešimtų klasių mokiniai, kurie gyvena su abiem tėvais, pusantro karto dažniau vartoja alkoholį ir tabaką, nei tie mokiniai, kurių šeimos sudėtis yra kitokia. Taip pat stebima, kad 93,6 proc. vaikų, kurie su mama ir tėčiu palaikė puikius santykius, alkoholio, tabako ir narkotinių medžiagų nevartojo.

3. Tyrimo duomenys rodo problemos aktualumą, nes keturis – penkis kartus per mėnesį bei 6 ir daugiau kartų per mėnesį vartoja priklausomybę sukeliančias medžiagas daugiau nei trečdalis mokinių.

4. Tai, kad mokykloje vykdomi prevenciniai renginiai, skirti priklausomybę sukeliančių medžiagų vartotojams, patvirtino daugiau nei trečdalis respondentų. Rezultatai parodė, kad aktyviai ir vidutiniškai aktyviai priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencijai skirtuose renginiuose dalyvavo mažiau nei trečdalis (29,8 proc.) mokinių.

5. Tyrimas atskleidė, kad pagrindiniais informacijos apie priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo žalą šaltiniais buvo įvardyti būtent mokyklos darbuotojai (t.y. mokytojai, psichologas, visuomenės sveikatos specialistas) ir informacija rasta internete. Keturiems iš penkių mokinių mokinių informacijos apie priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo žalą, pakanka.

4. REKOMENDACIJOS

Akmenės rajono savivaldybės ugdymo įstaigų darbuotojams:

- nuosekliai vykdyti prevencinę veiklą – nuo I kl. iki XII kl. moksleiviams;
- sukurti priklausomybių sukeliančių medžiagų vartojimo mokyklos teritorijoje taisykles;
- stiprinti bendradarbiavimą su šalia esančiomis parduotuvėmis, kioskais dėl cigarečių, alkoholinių gėrimų pardavimo nepilnamečiams.
- integruoti sveikatos ugdymą į mokomuosius dalykus.
- tėvų susirinkimuose aptarti priklausomybių sukeliančių medžiagų vartojimo problemas.

Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro darbuotojams:

- vykdyti visomis galimomis priemonėmis visuomenės švietimą dėl priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo žalos;
- skatinti mokinius bei mokyklų darbuotojus aktyviau dalyvauti Biuro organizuojamose sveikatinimo veiklose.

Akmenės rajono savivaldybės moksleiviams:

- propaguoti sveiką gyvenseną – veiklos ir elgesio visumą, stiprinant ir palaikant fizinį pajėgumą ir sveikatą: kasdieninį fizinį aktyvumą, miego, mitybos, darbo ir poilsio režimo laikymąsi, svaigiųjų gėrimų, narkotikų nevartojimą, nerūkymą;
- kurti gerą psichologinį ir socialinį mokyklos klimatą, daryti teigiamą įtaką bendraklasiams bei kitiems mokiniams.

Akmenės rajono savivaldybės ugdymo įstaigų moksleivių tėvams:

- atsisakyti žalingų įpročių ir rodyti pavyzdį vaikams;
- prisidėti prie sveikos gyvensenos ugdymo, rūpintis vaikų savijauta.